

2021-04-21
Dnr 2020:5655
1 (7)

Kunskapsskolan i Sverige AB
Org.nr. 556566-1815
stina.jonsson@kunskapsskolan.se

Kunskapsgymnasiet Liljeholmen
ingela.gillner@kunskapsgymnasiet.se

Kvalitetsgranskning av det strategiska arbetet med lärares kompetensutveckling

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i det strategiska kompetensutvecklingsarbete som genomförs på gymnasieskolor och vuxenutbildningsenheter med utbildning på gymnasial nivå, i syfte att höja kvaliteten i undervisningen. Granskningen inkluderar även en bedömning av huvudmannens styrning och stöd i fråga om kompetensutvecklingsarbetet i dessa skolformer. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår ifrån finns bifogad sist i beslutet. Granskningen omfattar kompetensutveckling som genomförts under de senaste två åren.

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Kunskapsgymnasiet Liljeholmen. Huvudman för skolan är Kunskapsskolan i Sverige AB. Totalt 30 slumpvis utvalda skolenheter ingår i granskningen, varav 15 tillhör gymnasieskolan och 15 tillhör vuxenutbildningen. Kunskapsgymnasiet Liljeholmen är en av dessa. På skolan arbetar 20 lärare fördelade på 17,95 heltidstjänster. Av dessa är 60 procent behöriga i minst ett ämne. Skolinspektionen har genomfört två enskilda intervjuer med lärare, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolenhetens rektor och en intervju med en representant för huvudmannen. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 22, 23 och 29 mars 2021 av utredarna Catharina Wingårdh och Johanna Chung. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolorna som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2022.

Skolinspektionens beslut

I granskningen ingår två områden; skolans och huvudmannens arbete. För varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Skolinspektionen bedömer att skolan i låg utsträckning har ett strategiskt arbete med lärares kompetensutveckling. Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds inom skolans arbete med att

- utgå både från skolans och den enskilda lärarens behov vid val av kompetensutveckling
- formulera syfte och mål med kompetensutveckling

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen i flera delar stödjer och främjar lärarnas deltagande i relevanta kompetensutvecklingsinsatser men att utvecklingsområde finns. Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds inom huvudmannens arbete med att

- ge förutsättningar för deltagande i relevant kompetensutveckling

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar och rekommendationer.

Skolans strategiska arbete kring kompetensutveckling

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till:

- val av kompetensutveckling
- syfte och mål med kompetensutveckling
- stöd till lärarna i samband med kompetensutveckling
- utvärdering av genomförd kompetensutveckling
- att främja kunskapsspridning inom skolan i samband med kompetensutveckling.

Kompetensutvecklingen fokuserar på att utveckla undervisningen men utgår inte alltid från skolenhetens och den enskilda lärarens behov. Av intervjuer med rektorn framgår att den kompetensutveckling som genomförs fokuserar på att utveckla undervisningen. Rektorn skaffar sig en nulägesbild av kompetensutvecklingsbehovet på skolan genom att använda sig av olika metoder

såsom medarbetarsamtal, lektionsobservationer och enkäter. Samtidigt framkommer i lärarintervjuer att kompetensutvecklingen inte alltid utgår från skolans eller de enskilda lärarnas behov och att lärarna varken känner till grunderna för valet av kompetensutveckling eller involveras i val och utformning av kompetensutveckling. En lärare exemplifierar med en konferens hen deltagit i, på huvudmannens initiativ, som inte var relevant utifrån lärarens behov och där läraren inte hade involverats i valet av kompetensutveckling.

Lärarna är sällan delaktiga i att formulera syfte eller mål med kompetensutvecklingsinsatser

Granskningen visar att det överlag saknas konkreta mål med en tydlig tidsram för kompetensutvecklingsinsatserna, även om det finns exempel på insatser där syftet och målet med kompetensutvecklingen är tydligt för lärarna. I intervjuer med lärarna framkommer att de sällan känner till eller är delaktiga i att ta fram mål och syfte innan deltagande i insatser. Lärarna uppger att rektorns förväntningar på dem inför kompetensutveckling inte är tydligt formulerade och att det saknas en dialog mellan rektorn och lärare om vad kompetensutvecklingen ska leda till. Det finns dock exempel på när lärare upplevt att syftet med kompetensutvecklingen blivit tydligt under tiden insatsen pågår.

Rektorn ger lärare visst stöd vid kompetensutveckling

Granskningen visar att rektorn ger lärarna stöd vid kompetensutvecklingsinsatser men att det sker sporadiskt och utan en tydlig strategi. Lärarna beskriver i intervjuer att de får tid avsatt för att delta i kompetensutveckling och att det finns mötestid inbokad med tid för reflektion och diskussion mellan lärarna. Samtidigt nämner flera av de intervjuade lärarna att tiden sällan räcker till och att det ofta saknas en dialog mellan rektorn och lärare innan och under en kompetensutvecklingsinsats för att stämma av hur arbetet fortlöper.

Lärdomar från kompetensutveckling sprids i kollegiet

Både lärarna och rektorn beskriver i intervjuerna att det finns en delningskultur på skolan och att rektorn genom att ge lärare goda förutsättningar att träffas främjar både formell och informell kunskapsspridning i kollegiet. Det finns tid avsatt för både ämnes- och arbetslagsmöten där lärarna ges möjlighet att dela kunskaper. Det finns även nätverksträffar mellan huvudmannens gymnasieskolor där lärarna ges möjlighet att utbyta kunskaper och erfarenheter med kollegor från andra gymnasieskolor i huvudmannens regi.

Skolan använder sig av flera olika metoder för utvärdering men syfte och mål kan förtydligas

Granskningen visar att skolan använder sig av flera olika metoder för att utvärdera genomförd kompetensutveckling. Exempelvis genomför rektorn lektionsobservationer två gånger per läsår för att undersöka om någon förändring skett i undervisningen. Det förekommer även elev- och medarbetarenkäter samt analys av elevers kunskapsresultat. Rektorn träffar också elevrådet för att följa upp utvecklingen i klassrummet. Ett starkt utvärderingsarbete förutsätter att rektorn och lärarna har en gemensam,

välgrundad och tydlig bild av vilka mål och resultat som förväntas efter deltagande i en kompetensutvecklingsinsats. Som tidigare nämnts är syfte och mål sällan kända för lärarna innan deltagande, vilket kan leda till att lärarnas roll i utvärderingsarbetet försvåras. Genom att öka delaktigheten för lärarna i framtagandet av syfte och mål med kompetensutvecklingen skulle skolans arbete med utvärdering av kompetensutvecklingen kunna stärkas ytterligare.

Rekommendation

Granskningen visar att skolan har ett systematiskt arbete kring uppföljning och utvärdering av kompetensutveckling. Vidare visar granskningen att skolans och den enskilda lärarens behov av kompetensutveckling hamnar i skymundan och att lärarnas delaktighet i val, utformning och mål med kompetensutveckling är låg. Svensk och internationell forskning pekar på att lärares inflytande över kompetensutvecklingens innehåll behöver öka och att huvudmän och rektorer som underskattar lärares inflytande över kompetensutvecklingen kan missa en grundläggande del i den process som behöver ske när läraren lär sig något nytt¹.

För att ytterligare höja kvaliteten i det strategiska kompetensutvecklingsarbetet rekommenderar Skolinspektionen att rektorn i val av kompetensutveckling i större utsträckning utgår från skolans och den enskilda lärarens behov. Ett steg i detta kan vara att göra lärarna delaktiga i valet av kompetensutveckling. Vidare rekommenderar Skolinspektionen att syfte och mål med deltagande i kompetensutveckling tas fram i dialog med läraren. Tydligt formulerade mål underlättar i sin tur utvärderingen av genomförd kompetensutveckling och ökar möjligheten för rektorn att stödja lärarna vid implementering av nyvunna kunskaper.

Huvudmannens arbete för att främja kompetensutveckling

Här bedöms kvaliteten i huvudmannens arbete i förhållande till:

- stöd och styrning av kompetensutvecklingen
- att ge förutsättningar som möjliggör deltagande i relevant kompetensutveckling.

Huvudmannen stödjer och styr kompetensutvecklingsarbetet men kan stärka arbetet med att möta skolans behov

Granskningen visar att huvudmannen stödjer och styr kompetensutvecklingsarbetet på skolan dels genom att tillhandahålla kompetensutvecklingsinsatser och dels genom att

¹IVA (2020) *Fokus på lärarna i det svenska skolsystemet*. Kunskapsöversikt. <https://issuu.com/iva-publikationer/docs/iva-lararrapport-2020>

2021-04-21
Dnr 2020:5655
5 (7)

ha upparbetade samarbeten med olika organisationer och högskolor. Exempel på detta är internationella utbyten, nätverksträffar och möjligheten att forska vid Stockholms universitet. Huvudmannen har även en central pedagogikavdelning som stöttar rektorn i hans arbete med kompetensutveckling. Huvudmannen har också hjälpt skolan att ta fram verktyg för kartläggning, uppföljning och utvärdering. Vidare framgår det i intervjuer med huvudmannens representant och rektorn att huvudmannen har bistått rektorn med att sjösätta en organisation på skolan som tidsmässigt ska skapa utrymme för kompetensutveckling. Det har inte framkommit annat än att skolan har ekonomiska resurser till att genomföra kompetensutveckling.

Intervjuer med rektorn och lärare visar att det är tydligt att huvudmannen ger förutsättningar som möjliggör kompetensutveckling, bland annat genom kompetensutvecklingsinsatser som huvudmannen tillhandahåller. Dock visar granskningen att insatserna inte alltid möter skolans och lärarnas behov och därför inte alltid upplevs som relevanta av lärarna. I lärarintervjuerna framkommer att initiativ till kompetensutveckling främst kommer från och styrs av huvudmannen. Vidare uppger lärarna att man inte varit med och identifierat skolans behov av kompetensutveckling i många av de insatser som sker på initiativ av huvudmannen (se även avsnittet *Skolans arbete kring kompetensutveckling*).

Rekommendation

Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen systematisk stödjer, styr och möjliggör deltagande i kompetensutveckling men att stödet till rektorn för att identifiera skolans och enskilda lärares kompetensutvecklingsbehov kan stärkas.

Skolinspektionen föreslår att huvudmannen ser till att skapa stödstrukturer för att kompetensutvecklingen ska möta de faktiska behoven på skolan, både på grupp- och individnivå. Skolinspektionen rekommenderar därför att ett utvecklingsarbete inleds som syftar till att stödja rektorn att åstadkomma ett strategiskt arbete med att identifiera skolans kompetensutvecklingsbehov för att på så sätt ge förutsättningar som möjliggör kompetensutveckling som är relevant för skolan.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Marlene Giertz

Beslutsfattare
Signerat av: Marlene Giertz

X Catharina Wingårdh

Föredragande
Signerat av: Catharina Wingårdh

I handläggningen av ärendet har även utredare Johanna Chung deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 34 §

Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

2 kap. 9 § första stycket

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräckligt kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Förarbeten

Av förarbetena (prop. 2009/10:165, s. 282) framgår bland annat att huvudmannen ska ge förutsättningar, bl.a. ekonomiskt och tidsmässigt, för kompetensutveckling. Det närmare innehållet i kompetensutvecklingen är emellertid enligt regeringens uppfattning främst en fråga för de professionella i förskolan och skolan att besluta om. Kompetensutveckling ska bygga på en kontinuerlig analys av behoven i förskolan och skolan och hos den enskilde förskolläraren eller läraren.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Gy11), bilaga

Av följande avsnitt framgår bland annat följande.

2.6. Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

2021-04-21
Dnr 2020:5655
7 (7)

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks,
- lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen,
- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier.

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12), bilaga

Av följande avsnitt framgår bland annat följande.

2.4. Rektorns ansvar

Det pedagogiska arbetet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för vuxenutbildning och som chef för lärarna och övrig personal i verksamheten har rektorn ansvar för verksamhetens resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser,
- lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- verksamhetens arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- lärare, studie- och yrkesvägledare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap, samt att lära av varandra för att utveckla verksamheten,
- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier.